

Egy belső-somogyi fás legelő múltja, jelene és jövője természetvédelmi szempontból

Samu Zoltán Tamás¹, Bódis Judit¹ és Varga Anna²

¹*Pannon Egyetem, Georgikon Kar
8360 Keszthely, Deák F. u. 16.*

²*MTA ÖK, Ökológiai és Botanikai Intézet
2163 Vácrátót, Alkotmány u. 2-4.*

e-mail: pkov.samu@gmail.com

Összefoglaló: A fás legelő az európai kultúrtáj egyik kiemelten fontos élőhelytípusa, amely iránt pár évtizedes tájhasználat felhagyást követően, a természetvédelem és a mezőgazdaság részéről is elkezdett nőni az érdeklődés. Célunk egy felhagyott fás legelő tájtörténetének, botanikai értékeinek és jövőbeli kezelési lehetőségeinek a feltárása. A vizsgált Nyíresi legelőt (Pusztakovácsi) a 19. század végétől egészen az 1960-as évekig községi legelőként használták, majd a helyi termelőszövetkezet tulajdonába került. Ezután a terület legeltetését és tisztítását fokozatosan felhagyták. Utoljára 1998-ban legeltették a területen. A felhagyás óta spontán beerdősülés és cserjésedés indult el a legelő nagy részén, emellett egyes részeket beerdősítettek, szántóvá alakítottak át, az északi és a déli részeket pedig kaszálják. A legelőn napjainkban négy védett növényfaj fordul elő, melyeket eredeti nyílt élőhelyük beerdősülése és az özőnfajok terjedése veszélyeztet. A művelési ág változtatások nem hoztak gazdasági eredményeket. Természetvédelmi és gazdálkodási szempontból is a terület fás legelőként való újbóli hasznosítása lenne a legmegfelelőbb. Ennek megvalósítását elsősorban a bekövetkezett művelési ág változások akadályozzák, amellett hogy a terület tulajdoni viszonyai is megnehezítik az egykori egységes területhasználat visszaállítását.

Kulcsszavak: agár-erdészeti rendszerek, tájtörténet, védett fajok, beerdősülés, legeltető állattenyésztés, hagyományos tájhasználat, agrártámogatások

Bevezetés

A fás legelők gazdálkodás által kialakított és fenntartott magas biodiverzitású élőhelyek egész Európában (Hartel & Plininger 2014). Ennek ellenére a magyarországi területek történetére, biodiverzitására és kezelésére vonatkozóan viszonylag kevés konkrét információ áll rendelkezésre (Juhász 1994, 2007, Mihók *et al.* 2014, Varga *et al.* 2014). Az elmúlt években egyre több felhagyott fás legelőt alakítanak vissza vagy másféle gazdálkodási móddal újból művelés alá veszik, ami nagyrészt a mezőgazdasági támogatásoknak és pályázati forrásoknak köszönhető (Harmos 2013). A visszaalakítások és az újbóli használatba vételek során alapvető fontosságú a terület múltjának ismerete és természeti értékeinek megőrzése (Molnár & Bíró 2010, Barna *et al.* 2014). Kutatásunk célja egy felhagyott belső-somogyi

fás legelő múltjának, jelenlegi állapotának és jövőbeli hasznosítási lehetőségeinek megismerése. Az alábbi kérdéseket fogalmaztunk meg: 1.) Milyen vegetációs változások történtek a területen az elmúlt 250 évben? 2.) Milyen volt a tájhasználat? 3.) Milyen védett növényfajok és élőhelytípusok találhatóak ma a területen? 4.) Mekkora populációjuk van a védett fajoknak? 5.) Mi az a hasznosítási forma, ami egyaránt megfelelné a gazdasági és természetvédelmi szempontoknak?

Módszerek

A vizsgált terület Somogy megyében, a Kelet-Belső-Somogy kistáj nyugati szélén, Pusztakovácsi településtől nyugatra található Nyíresi legelő (46°32'22,51", 17°32'39,31") 65 ha-os részlete mely 133-149 m tszf magasságon terül el. Jellemző talajtípusai a nem karbonátos humuszos homoktalaj, a réti és a barna erdőtalaj (Molnár 1983). A legelő tájtörténetét félig-strukturált interjúk, levéltári anyagok, monográfiák, kéziratok, kutatási jelentések, katonai és kéziratós térképek valamint légifotók elemzésén keresztül tártuk fel (Molnár & Biró 2010). Az interjúkat a területet jól és régóta ismerő öt helyi lakossal (42-70 évesek, átlagos életkoruk 55 év) készítettük. A térinformatikai feldolgozáshoz QGIS programot használtunk. 2013-ban szisztematikus terepbejárások során mértük fel a védett növényfajokat és az élőhelytípusokat (Bölöni *et al.* 2011, Király 2009).

Eredmények

Múlt - Tájhasználat változás

Az I. katonai felmérés idején (1784) a vizsgált területet és környezetét homokbuckás, erdős, nyílt gyepes és vízállásos részek mozaikja jellemzi (1. függelék az online függelékben [OF]). Erre és az ezt megelőző időkre vonatkozóan nincsen konkrét adat, a Nyíresi legelő 1700-as években történő legeltetésére a környéken található hasonló adottságú területek tájhasználatából következtethetünk (Takáts 1986). A II. katonai felmérés (1857) térképén már egyértelműen látható, hogy a vizsgált területet és környékét is legelőként hasznosították. Az 19. század közepén az erdő és a legelő borítottság megközelítőleg azonos nagyságú volt (1. függelék az online függelékben [OF]), a terület közepén fekvő delelő dombot erdő borította. A terület közelében a főbb útvonalak, az épített és kialakított környezet megfeleltethető a mai állapotoknak. 1880-ra (III. katonai felmérés) a gyepek aránya csökkent az 1857-es állapothoz képest, az egybefüggő erdőterület északi irányba növekedett (1. függelék az online függelékben [OF]). A kijelölt 65 ha-os terület a 19. század végétől egészen a 20. század közepéig Pusztakovácsi községi legelője

volt, ahol 300–350 szarvasmarha legelt Szent György (április 24.) napjától a hideg idő és a fagyok beálltáig. A legelőhasználattal és a legeltetéssel (legelőtisztítás, gyomtalanítás, tövises iglice-irtás (*Ononis spinosa*), árkok, kutak, vályúk tisztítása-karbantartása, a legelőn található faállomány használata) kapcsolatos minden kérdésben a helyi legeltetési bizottság volt az illetékes. A bizottság szedte be a pásztordíjat, amelyből a legeltetéssel kapcsolatos kiadásokat rendezték, legfőképp a pásztorok bérét. Tagjait a falu lakossága maga választotta a gazdák közül. Míg a gyepek kiterjedése és állapota alig változott az 1950-es évekig, az erdővel borított területek ligetessé váltak és a delelő dombot borító erdőt több lépcsőben letermelték. 1961-ben megszűnt a Legeltetési Bizottság, feladatait teljes egészében az addigra már megalakult termelőszövetkezet vette át. A legelő és a lakosság állatállományának jelentős része szövetkezeti tulajdonba került. Az 1950-es évekhez képest az 1980-as évekre a zárt erdők aránya tovább apadt (2. függelék az online függelékben [OF]). Az 1980-as években a szövetkezeti állattartó telepről naponta hajtották ki a legelőre a termelőszövetkezet 70-80 növendéküszőjét és bikáját a lakosság megközelítőleg 100 szarvasmarhájával együtt. A községi csorda állatállománya 1990-re annyira lecsökkent, hogy nem volt érdemes velük a legelőre járni. A nem legeltetett részeket ezt követően kaszálták. A növendékeket a szövetkezet megszűnéséig, 1998-ig hajtották ki.

Az ezredforduló után az agrártámogatások rendszere, ezen belül az erdőtelepítések támogatása kedvezett az alacsony aranykorona értékű, gyenge termőképességű területek erdősítésének. A legelő középső és keleti részén 10 ha-t meghaladó nagyságú területen, a talaj adottságait figyelembe véve fehér akácot (*Robinia pseudoacacia*) és mézgás éger (*Alnus glutinosa*) ültettek. A legelő északnyugati szélén feltörték és jelenleg is szántóként használnak egy 3,5 ha-os területet (3. függelék az online függelékben [OF]).

Jelen - Tájhasználat és botanikai értékek

A Nyíresi legelőt 14 önálló helyrajzi számmal rendelkező területre osztották fel (Virányi 2008, 4. függelék az online függelékben [OF]). Ebből nyolc a Nemzeti Ökológiai Hálózatba tartozik, de egyik sem védett vagy NATURA 2000-es terület. Az erdő művelési ágba tartozó öt terület (048/5, 048/7, 048/8, 030 hrsz) növényzetét égerliget (J5), gyertyános-kocsányos tölgyes (K1a), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír (RB) és őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdő (RC) alkotja. Egy területen (048/17 hrsz) fehér akác és mézgás éger ültetvény (S1 és RB) található. A kilenc legelő művelési ágú területből mindösszesen 4 feleltethető meg a bejegyzett hasznosítási formának (034/1, 048/6, 048/18, 048/19 hrsz). A négy megmaradt legelő terület, elhelyezkedésüktől függően jellegtelen üde gyepek (OB), homoki sztyepprétek (H5b) és jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)

élőhely kategóriába sorolhatóak. A legelőként bejegyzett 048/14 hrsz.-ú területet szántóként használják. A 048/13 hrsz.-ú terület esetében a művelési ág megosztva szerepel: 1/3-a erdőként, 2/3-a legelőként. Ténylegesen a terület megközelítőleg felét borítja erdő (K1a és J5), a legelő egy részét szántóként hasznosítják, a többin pedig jellegtelen üde gyepek (OB) és mocsárrét (D34) van. A vizsgált terület közepén levő legelő művelési ágú területeket (048/15 és 048/10 hrsz.) különböző élőhelytípusok borítják. Itt van az egykori delelő erdő, amely gyertyános, kocsányos tölgyes fáslegelő (P45). A delelőtől délnyugatra húzódó mélyebb fekvésű rész a mocsárrétek (D34) élőhely kategóriába sorolható, jelentős rajta a magas kőrös (*Fraxinus excelsior*) felverődése. A többi részt akác (S1) és jellegtelen gyepek (OB és OC) fedi. A keleti oldalon levő homoki sztyepprétek és jellegtelen száraz-félszáraz gyepek alkotta legelőre, mint községi mintatérként szereplő területre (048/16 hrsz) fehér akácot telepítettek. Az árkok mentén, alacsonyabban fekvő, nedvesebb részeken üde és nedves cserjések (P2a), a szárazabb helyeken galagonyás-kökényes-vadrózsás cserjések (P2b) jöttek létre.

A vizsgált területen 4 védett növényfajt találtunk (4. függelék az online függelékben [OF]). Ezek mindegyike az idős fákból álló egykori delelőn vagy annak közelében, erdősült, cserjésedő területen volt. A kigyónyelv (*Ophioglossum vulgatum*) 4 töve a legelő délnyugati erdősült területén, a turbánliliom (*Lilium martagon*) 13 hajtása (melyből 5 virágzott 2013-ban) a delelő cserjésedett, keleti oldalán fordult elő. A 79 tő vitézkoszort (*Orchis militaris*) a Nyíresi legelő különböző pontjain találtuk, nagyobb összefüggő populációja a terület délnyugati részén van. A tojásdad békakonty (*Neottia ovata*) kb. 1000 töves állománya idős kőrösfák közelében fordul elő.

Értékelés

Az elmúlt 250 esztendőben a községi legelők tájhasználatának és növényzetének megváltozása az ország számos fás legelőjén hasonlóan zajlott le, mint ahogy a Pusztakovácsi határában található Nyíresi legelő esetében történt (Varga & Bölöni 2011). A 19. század közepén az erdő és legelő elkülönítések hatására a községi legelők területe egyértelműen meghatározhatóvá vált (Saláta *et al.* 2009). Az erdősült vidékeken a 19. század végi és 20. század eleji községi legelők többsége a Nyíresi legelőhöz hasonlóan fás legelő volt (Varga & Bölöni 2009). A fás legelő állapotát az ott legeltető pásztor és az azt felügyelő, irányító legeltetési bizottság döntései határozták meg (Varga & Molnár 2014). Az 1950-es és 1960-as években a termelőszövetkezetek létrehozása a községi legelő állatállomány lecsökkenését és a legeltetési bizottságok megszüntetését jelentette. Mindezek következtében a

területek fokozatos felhagyása indult el (Varga & Bölöni 2011, Biró *et al.* 2012). A felhagyott legelők spontán becserjésedtek vagy erdősültek (Geiger *et al.* 2011). Megfigyelhető szántóterületek és ültetvények létrehozása is, ahogy a Nyíresi legelőn is történt. A művelési mód váltása hivatalosan is művelési ág változást vont maga után. Ennek következtében az egykori összefüggő gyepterület művelési ágba tartozó területek visszaállítása jogi és gyakorlati akadályokba is ütközik (Varga & Máté 2014). Mindezek ellenére természetvédelmi és gazdálkodási szempontból is érdemes lenne ezen területek fás legelővé való visszaállítása (Harmos 2013), hiszen a fás legelők jellemzően olyan régiókban fordulnak elő, ahol a gyepek nagy része másodlagos és az elmúlt évtizedekben területük jelentős mértékben lecsökkent, mint Belső-Somogyban is. A felhagyások okozta botanikai veszteségek becslését nehezíti, hogy többnyire ezek a területek botanikai szempontból kevésbé feltártak. Jól illusztrálja ezt, hogy a Nyíresi legelőn talált négy védett növényfajnak ezen a helyen való előfordulása új florisztikai adat.

Az utóbbi években nagyrészt pályázati források, illetve az agrár-környezetgazdálkodási támogatások következtében Belső-Somogy több fás legelőjét is visszaalakították legeltethető területté. A vizsgált terület 20 km-es körzetében négy fás legelő visszaalakítása és újbóli hasznosítása is elindult már. Ezek közül az első természetvédelmi célú fás legelő rehabilitációt 1993-ban kezdte el Somogyfajszon a Somogy Természetvédelmi Szervezet. Egy magángazdálkodó Somogyvár határában fekvő Máriapuszta legelőjén cserjét irtott és tölgycesmetéket ültetett az utóbbi években. A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságához tartozó Boronkamelléki Tájvédelmi Körzet területén, Marcali határában szintén egy felhagyott területet tesznek alkalmassá legeltetésre. Nemcsak Belső-Somogyban, hanem országos szinten is megfigyelhető a fás legelők újbóli hasznosítása és kezelése (www.bfnp.hu, Harmos 2013, Varga *et al.* 2014). A következő években további növekedés várható a 1305/2013-as EU rendelet 21. és 23. cikkely hatására, mely agrár-erdészeti rendszerek létrehozásának támogatására vonatkozik a KAP 2014-2020-as időszakban (Varga & Máté 2014).

Jövő

A természeti értékek megőrzése érdekében a legfontosabb feladatoknak a gyepterületek és ligetes őshonos fajokból álló faállományok fenntartását és az özönfajok visszaszorítását tartjuk. Ezeknek a leghatékonyabb megvalósítása a terület agrár-erdészeti rendszerként, azon belül is fás legelőként való használata jelentené, amire helyi gazdálkodói igény is lenne. Ezt jelentősen megnehezíti és a gyakorlatban meg is akadályozza, hogy a terület osztatlan közös tulajdonban van és a beerdősült foltok erdő művelési ágba kerülésével a terület közel 40%-a a nem legeltethető területek kategóriájába tartozik. Így a terület jövőjét helyi szinten elsősorban az

erdőgazdálkodói szempontok és a kaszált részek fenntartására vonatkozó igény fogja meghatározni.

Köszönetnyilvánítás – Köszönettel tartozunk a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságának, a Somogy Természetvédelmi Szervezetnek, a Somogy Megyei Levéltárnak, az Országos Hadtörténeti Intézetnek. Kiemelten köszönjük if. Lancz Kálmánnak, Szegvári Zoltánnak és Nyemcsók Tamásnak hogy megosztották velünk a fás legelők kezelésére vonatkozó ismereteiket. A kutatást a TÁMOP 4.2.4 A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program Apáczai Csere János Doktoranduszi Ösztöndíj támogatta.

Irodalomjegyzék

- Bakay, K. (2011): *Somogyvár Szent Egyed Monostor*. – Műemlékek Nemzeti Gondnoksága, Budapest, 616 pp.
- Barna, Cs., Jakub, Zs. & Bagi, Z. (2014): Megvalósíthatósági tanulmány: a Téb-erdő és a hozzá kapcsolódó fás legelők élőhely rekonstrukciója. – IX. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia „Tudományoktól a döntéshozatalig” Szeged, Absztraktkötet. 149 pp.
- Biró, É., Kollaricsné Horváth M., Sinka G. & Varga A. (2012): *Egy egykori fás legelő megmaradt gyepterületeinek botanikai értékei és tájtörténete a Keszthely-hegységben*. – Szent István Egyetem, Gödöllő, 28 pp.
- Szilassi, P. & Henits, L. (szerk.) (2010): Tájtörzés értékelési módszerei a XXI. Században. – In: Molnár, Zs. & Biró, M.: *A néhány száz évre visszatekintő, botanikai célú történeti tájökölógiai kutatások módszertana*. Tudományos konferencia és műhelymunka tanulmányai, Szeged, pp. 109–126.
- Börcsök, Z. (2004): Botanikai vizsgálatok a Péterhidai Fás Legelőn. – *Somogy Megyei Múzeumok Közleményei* **16**: 265–278.
- Geiger, B., Saláta, D. & Malatinszky, Á. (2011): Tájtörténeti vizsgálatok a kiscsombosi fás legelőn. – *Term. Közlem.* **9**(2): 219–233.
- Harmos, K. (2013): Eltűnt fáslegelők nyomában. – *Zöld Horizont* **26–27**(3–4): 4–5.
- Hartel, T. & Plininger, T. (2014): *European Wood-pastures in Transition*. Routledge. 303 pp.
- Juhász, M. (1994): A Csokonyavisontai fás legelő flórája. – *Somogy Megyei Múzeumok Közleményei* **10**: 151–158.
- Juhász, M. (2007): A Barcsi Borókás növényzete. – *Somogy Megyei Múzeumok Közleményei* **17**: 123–146.
- Kenéz Á., Szemán L., Szabó M., Saláta D., Malatinszky Á., Penksza K. & Breuer L.† (2007): Természetvédelmi célú gyephasznosítási terv a pénzesgyőr-hárskúti hagvásfás legelő élőhely védelmére. *Tájököl. Lapok* **5**(1): 35–41.
- Kevey, B. (2013): *Belső-Somogy homoki gyertyános-tölgyesei*. A Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum Közleményei, Kaposvár, pp. 17–40.
- Király, G. (szerk.) (2009): Új magyar fűvészkönyv. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvalfő, 616 pp.
- Mihók, B., Pataki, Gy., Kovács, E., Balázs, B., Ambrus, A., Bartha, Dénes, Czirák, Z., Csányi, S., Csépanyi, P., Csőszi, M., Dudás, Gy., Egri, Cs., Erős, T., Gőri, Sz., Halmos, G., Kopek, A., Margóczy, K., Miklay, G., Milon, L., Podmaniczky, L., Sárvári, J., Schmidt, A., Sipos, K., Siposs, V., Standovár, T., Szigetvári, Cs., Szemethy, L., Tóth, B., Tóth, L., Tóth, P., Török, K., Török, P.,

- Vadász, Cs., Varga, I. & Báldi, A. (2014): A magyar Természetvédelem legfontosabb 50 kutatási kérdése a következő 5 évben. – *Term. Közlem.* **20**: 1–23.
- Saláta, D., Falusi, E., Wichmann, B., Házi, J. & Penksza, K. (2012): Faj- és vegetáció-összetétel elemzése eltérő legeltetési terhelés alatt a cserépfalui és az erdőbényei fáslegelők különböző növényzeti típusaiban. *Botanikai Közlemények* **99**(1-2): 143-159.
- Saláta, D., Horváth, S. & Varga, A. (2009): Az erdei legeltetésre, a fás legelők és legelőerdők használatára vonatkozó 1791 és 1961 közötti törvények. – *Tájökol. Lapok* **7**(2): 387–401.
- Szabó, M., Kenéz, Á., Saláta, D., Malatinszky, Á., Penksza, K. & Breuer, L. (2007): Természetvédelmi-gyepgazdálkodási célú botanikai vizsgálatok a pénzegyőri-hárskúti hagyásfás legelőn. – *Tájökol. Lapok* **5**: 27–34.
- Takáts, Gy. (1986): *Somogyi pásztorvilág*. – Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, Kaposvár, 123 pp.
- Varga, A. & Bölöni, J. (2009): Erdei legeltetés, fás legelők, legelőerdők tájtörténete. – *Term. Közlem.* **15**: 68–79.
- Varga, A. & Bölöni, J. (2011): Egy felhagyott fás legelő területének tájhasználat változása Olaszfalu (Veszprém megye) határában. – *Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis*, **28**: 55– 66.
- Varga, A., Bölöni, J., Saláta, D., Biró, M., Horváth, F., Samu, Z. T., Bodor, Á. & Molnár, Zs. (2014): *Magyarországi fás legelők és legelőerdők jelenlegi természetvédelmi helyzete és problémái*. – X. Aktuális Flóra- és Vegetációkutatás a Kárpát-medencében nemzetközi Konferencia. Sopron, Absztraktkötet 225 pp.
- Varga, A. & Máté A. (2014): *Javaslatok fás legelő és legelőerdő rendszerek fenntartásának és létrehozásának az elősegítésére*. – I. Magyar Agroerdészeti Fórum. NYME-KKK KFT., Fajszt, 2014.08. 30. Poszter
- Varga, A. & Molnár, Zs. (2014): The Role of Traditional Ecological Knowledge in Managing Wood-pastures. – In: Hartel, T. & Plininger, T.: *European Wood-pastures in Transition*. Earthscan from Routledge, pp. 187–202.
- Virányi, I. (2008): *Pusztakovácsi Településszerkezeti Terv, Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Tervek*. – Virányi Építész Stúdió KFT, Budapest, 51 pp.

Internetes hivatkozások

www.bfnp.hu: Balatonfelvidéki Nemzeti Parki Igazgatóság. Fás legelő létrehozása és helyreállítása KEOP-pályázat. 2013–2015. https://www.bfnp.hu/magyar/oldal/keop_3_1_2_2f_09_11_2012_0014/

Függelék

A cikkhez tartozó Online Függelék a folyóirat honlapján található.

Függelék 1: a vizsgált terület a katonai felmérések térképein
I. Katonai Felmérés (1784). Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténeti Térképtár, Budapest. Méretarány: 1:28800, szelvényszám: VII/23
II. Katonai Felmérés (1857). Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténeti Térképtár, Budapest. Méretarány: 1:28800, szelvényszám: XXVI/59

III. Katonai Felmérés (1880). Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténeti Térképtár, Budapest. Méretarány: 1:25000, szelvényszám: 5359

Függelék 2: a vizsgált terület légifotókon 1953., Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténelmi Levéltár, Budapest, 20044-1953 1963., Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténelmi Levéltár, Budapest, 61325-1963-1984., Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténelmi Levéltár, Budapest, 61328-1984

Függelék 3: a vizsgált területen előforduló élőhelyeket bemutató fényképek Fotókat készítette: Samu Zoltán Tamás, 2013–2014

Függelék 4: a vizsgált területen található védett növényfajok elterjedése Pusztakovácsi Külterület Alaptérképe 1:10000, Virányi, I. (2008): Pusztakovácsi Településszerkezeti Terv, Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Tervek.

Past, present and future of a wood-pasture in Inner Somogy

Zoltán Tamás Samu¹, Judit Bódis¹ and Anna Varga²

¹*University of Pannonia, Georgikon Faculty, Keszthely,
H-8360 Keszthely Deák F. u. 16, Hungary*

²*Hungarian Academy of Sciences, Centre for Ecological Research, Vácrátót
H-2163, Vácrátót, Alkotmány u. 2–4, Hungary
e-mail: pkov.samu@gmail.com*

In accordance with the expectations of today's there is an increasing need for a livestock and pasture maintenance which has not just economical role but take part in maintaining biodiversity, and preserving landscape. Goals of our research are exploring land history and the botanical values, and analyzing the possibility of the nature conservation perspective husbanding of an abandoned wooded pasture. Our research site is at Nyíresi pasture near Pusztakovácsi. We explored the landscape history with processing different written sources, historical maps, aerial photos and interviewing. We studied the presence and threats of protected plant species with systemic field survey. The land was used as a pasture possessed by the Pusztakovácsi village from the XVIII. century. The grazing was survive after the establishing of co-operatives, the animals of the town have been driven to pastures to 1990, the cattle of the co-operative haven been driven to pasture to 1998. After that on the east side they afforested, on the north and south side they used as a meadow, and made arables, but the changing of cultivation did not bring economical results. Now they using it as forest and meadow. On the area there are four protected plants species, which are endangered by the forestation of their open habitats, and because of this, the changing of cultivation. The reusing of traditional agroforestry systems and intended using of currently abandoned wooded pastures are important not just for nature conservation. These areas constitutes significant revenues for agriculture at Inner Somogy region and both across the country.

Keywords: agroforestry-systems, landscape history, abandonment, traditonal land-use, protected species, agricultural subsidies